

CYLLIDEB 2017/18 a
STRATEGAETH ARIANNOL 2017/18 – 2019/20

1 CEFNDIR

- 1.1 Mae'r adroddiad manwl yma'n nodi'r ffactorau sydd yn dylanwadu ar y gyllideb refeniw arfaethedig ar gyfer 2017/18, ac yn amlinellu'r prif newidiadau ers 2016/17.
- 1.2 Hefyd, mae Atodiad 4 yn diweddarau'r strategaeth ariannol tymor canolig sefydlwyd y llynedd ar gyfer y cyfnod hyd at 2019/20.

2 GRANT LLYWODRAETH CYMRU

- 2.1 Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi'r setliad i ariannu llywodraeth leol ar gyfer 2017/18, ond heb ddarparu unrhyw ffigyrau mynegol ar gyfer y flwyddyn ganlynol. Nodir y manylion isod yn Nhabl 1.

Tabl 1
Grant Cynnal Refeniw 2016/17 – 2017/18

	Cyfanswm Awdurdodau Cymru £'000	Cyngor Gwynedd £'000
Grant y Llywodraeth 2016/17 (heb addasu)	4,101,550	167,078
Grant y Llywodraeth 2016/17 (wedi addasu)	4,103,632	167,155
Grant y Llywodraeth 2017/18	4,113,620	168,964
Cynnydd £	12,070	1,809
Cynnydd %	0.3%	1.1%

- 2.2 Fe welir o ffigyrau Llywodraeth Cymru sy'n y tabl uchod fod Cyngor Gwynedd yn derbyn cynnydd grant o £1.9m erbyn y flwyddyn nesaf (ar ôl addasu'r ffigwr 2016/17 i adlewyrchu'r trosglwyddiad i mewn i'r setliad) sy'n gynnydd o 1.1%, gyda chyfartaledd y cynnydd ar draws Cymru yn 0.3%.
- 2.3 Mae nifer o ffactorau yn bwydo'r fformiwla, megis y nifer disgyblion, nifer hawlwr cymorth incwm, ayb, ac mae'r cynnydd uwch mewn grant i Wynedd ac awdurdodau gwledig eraill oherwydd fod y costau (cyfredol) uwch o redeg gwasanaethau cymdeithasol (gofal) mewn awdurdodau gwledig bellach wedi'i ymgorffori yn y fformiwla dyrannu addasedig, ac hefyd am bod amcangyfrifon poblogaeth wedi mynd o'n plaid ni eleni. Teg yw dweud fod swyddogion Gwynedd wedi bod yn flaenllaw yn darparu'r tystiolaeth i gyfiawnhau newid y fformiwla i adlewyrchu gwir gost gofal yng nghefn gwlad.
- 2.4 Roedd newid pellach cymharol fychan o £127,000 oherwydd addasiad sylfaen trethiannol gymharol.

3 GWARIANT REFENIW'R CYNGOR - 2017/18

- 3.1 Nodir isod yn Nhabl 2 y cynnydd yn y gwariant fydd ei angen er mwyn "sefyll yn llonydd" yn 2017/18.

Tabl 2
Gofynion Gwario Ychwanegol

	£'000	£'000
Cyllideb Sylfaenol 2016/17		227,227
Chwyddiant Cyflogau (Staff)	1,882	
Incrementau net o Drosiant	318	
Ardoll Prentisiaeth	540	
Pensiynau (cofrestru'n awtomatig)	342	
Chwyddiant Arall (Cyflenwyr)	1,876	
Llog ar falansau	186	
Costau Benthycu	-318	
Ardoll (Awdurdod Tân)	262	
Demograffi	414	
Addasiadau Incwm Gwasanaethau	29	
Amrywiol	173	
Trosglwyddiad i'r Setliad	547	
Pwysau ar Wasanaethau (bidiau)	<u>2,463</u>	
Cyfanswm net yr ychwanegiad		8,714
Defnydd Reserfau yn 2016/17		<u>2,591</u>
Cyfanswm gofynion gwario 2017/18 cyn arbedion		238,532

- 3.2 **Cyllideb Sylfaenol 2016/17** - Er mai £227m yw gwariant net 2016/17, mae'n bwysig nodi fod gwir wariant y Cyngor yn £379m oherwydd ein bod yn derbyn llu o grantiau penodol gwerth £89m ac yn codi bron i £63m am wasanaethau yr ydym yn eu darparu.
- 3.3 **Chwyddiant Cyflogau £1.88m** – Darperir ar gyfer cynnydd tâl 1% i staff y Cyngor, yn unol â chytundeb cenedlaethol, gyda % mwy i rai staff ar raddfeydd isaf gwerth £360k i gyfarch gofynion 'cyflog byw'.
- 3.4 **Incrementau net o Drosiant £318k** – Swm 'net' sy'n adlewyrchu lefel trosiant uwch na gwerth incrementau tâl ar gyfer holl staff y Cyngor, ond yn bennaf £201k staff ysgolion, a £108k staff Darparu Gofal.

- 3.5 **Ardoll Prentisiaeth £540k** – Cost ychwanegol newydd sy'n debyg i 'dreth' ar gyflogwyr mawr (0.5% o gyfanswm y bil cyflogi) yn dilyn deddfwriaeth berthnasol.
- 3.6 **Pensiynau – Cofrestru'n Awtomatig £342k** – Oherwydd perfformiad buddsoddi rhagorol Cronfa Bensiwn Gwynedd, llwyddwyd i beidio cynyddu cyfraddau cyfraniad pensiwn cyflogwr y Cyngor. Wedi'r prisiad teirblynyddol ar 31/03/2016, gwyddom fod cyfraniad pensiwn cyflogwyr mawr mewn rhai cronfeydd pensiwn eraill am godi 1% bob blwyddyn am y 3 blynedd nesaf. Byddai 3% o gost cyflogi Gwynedd wedi bod gwerth tua 5m. Fodd bynnag, mae effaith deddfwriaeth cofrestru'n awtomatig yn golygu fod mwy o weithwyr yn ymuno â'r cynllun pensiwn, gyda cyfraniadau'r cyflogwr ar gyflogau'r rheiny yn gost ychwanegol.
- 3.7 **Chwyddiant arall £1.88m** – Swm 'net' sy'n cynnwys darpariaeth ar gyfer effaith y 'cyflog byw' (isafswm tâl) ar gostau a ffioedd ein cyflenwyr preifat.
- 3.8 **Llog ar Falansau £186k** – Rhagamcan o ostyngiad pellach mewn cyfraddau llog derbyniadwy yn 2017/18.
- 3.9 **Costau Benthycu (£318k)** – Bydd lleihad mewn cost benthycu, ar ddiwedd cyfnod rhai hen fenthyciadau. Ar hyn o bryd, ni fwriedir benthycu ychwanegol (gweler yr adroddiad Rheolaeth Trysorlys).
- 3.10 **Ardollau £262k** – Yn Rhagfyr 2016, penderfynodd Awdurdod Tân Gogledd Cymru godi'r ardoll 4% ar yr awdurdodau cyfansoddol. Gydag addasiad poblogaeth, mae hynny'n golygu cynnydd o 4.53% i Cyngor Gwynedd.
- 3.11 **Demograffi £414k** – Swm 'net' sy'n adlewyrchu +£81k oherwydd cynnydd mewn nifer disgyblion yn yr Ysgolion, +£33k oherwydd cynnydd mewn nifer achosion yn y Gwasanaeth Plant, +£300k oherwydd cynnydd mewn pobl sy'n derbyn gofal gan yr Adran Oedolion. Mae'r ffigwr net +£81k ysgolion yn cuddiad sefyllfa wahanol mewn gwahanol sectorau, sef uwchradd -£383k, cynradd +£314k, ac Arbennig +£150k. Rhoddir sylw penodol i sefyllfa'r ysgolion yn rhan 4 isod.
- 3.12 **Addasu Cyllidebau Incwm Gwasanaethau £29k** – Swm 'net' wedi addasu targed incwm gwasanaethau, yn cynnwys -£119k Economi (Hafan, Pwllheli yn bennaf), +£20k Priffyrdd (oherwydd cynnydd mewn niferoedd yn defnyddio'r Amlogsgfa), +£10k Cefnogaeth Gorfforaethol (ffioedd Cofrestru), a +£60k Rheoleiddio i adlewyrchu cynnydd mewn incwm parcio, pridiannau tir, ayb.
- 3.13 **Amrywiol £173k** – Cyfanswm sy'n adlewyrchu nifer sylweddol o fân addasiadau mewn darpariaethau ar draws y Cyngor.
- 3.14 **Trosglwyddiad i'r setliad £547k** – Yn trosglwyddo i mewn i setliad y Cyngor ym maes Gofal, ynghyd â'r cyfrifoldebau perthnasol, ac felly i'w adlewyrchu yng nghyllideb yr Adran Oedolion, mae £106k o'r cyn-Grant Cyflawni Trawsnewid (i helpu i roi deddf gofal cymdeithasol newydd Cymru ar waith), £199k i gyfarch cynyddu'r terfyn cyfalaf ar gyfer asesu ffioedd gofal preswyl, a £213k ar gyfer atal digartrefedd, ynghyd â manion eraill. Hefyd, bydd trosglwyddiad i mewn ar gyfer costau cyfalaf LGBI Addysg, tra hefyd bydd £49k yn trosglwyddo allan o gyllideb Addysg, ynghyd â'r cyfrifoldeb am dalu ffioedd cofrestru athrawon.

3.15 **Pwysau ar Wasanaethau £2,463k** – ‘Bidiau’ anorfod – gweler **Atodiad 1** am fanylion pob ‘bid’ unigol.

Argymhellir cymeradwyo ceisiadau (“bidiau”) gwerth £2,010k gan adrannau’r Cyngor am adnoddau parhaol ychwanegol i gwrdd â phwysau anorfod ar eu gwasanaethau. Hefyd, argymhellir cymeradwyo gwerth £453k o bidiau un-tro.

Cofier fod prif flaenoriaethau’r Cyngor (materion datblygol er mwyn gwneud gwahaniaeth) yn cael eu hariannu a’u comisiynu ar wahân i hyn, drwy’r Cynllun Strategol. Beth gyflwynir drwy’r “bidiau” yma yw ymrwymadau anorfod mae’r gwasanaethau’n wynebu rŵan.

Mae pob Adran yn cael yr hawl i nodi os oes yna unrhyw wariant y mae’n rhaid i’r Cyngor ei gyflawni os yw am sicrhau parhad gwasanaeth sylfaenol. Nid ar gyfer datblygiadau newydd y mae’r pennawd, ond yn hytrach ar gyfer parhad gwasanaethau sylfaenol presennol.

Mae elfen o’r ceisiadau yma wrth gwrs yn amlygu eu hunain wrth i ni adolygu patrymau gwariant eleni. Mae eraill yn ganlyniad i faterion sy’n codi lle mae angen gwario er mwyn gwarchod deilliannau i’r cyhoedd, neu i gwrdd â gofynion statudol. Mae yna elfen hefyd o lywodraeth ganolog yn creu pwysau a disgwyliadau, wedyn ninnau’n gorfod dygymod gyda’r sgil effeithiau.

Mae’r eitemau yma wedi cael eu herio gan y Tîm Rheoli Corfforaethol a’r Aelod Cabinet Adnoddau cyn eu hargymell i’w cymeradwyo gan y Cabinet.

3.16 **Defnydd Reserfau yn 2016/17** – Defnyddiwyd £2.6m o Reserfau i ‘bontio’ un-tro yn 2016/17 er mwyn adlewyrchu proffil yr arbedion y gellid ei gwireddu. Rhaid gwneud yn iawn am hynny rŵan drwy ei ychwanegu at fwch 2017/18.

4 YSGOLION

4.1 Yng nghyswilt y Strategaeth Ariannol a’r targed arbedion ar gyfer ysgolion, ddaru’r Cabinet 07/10/2014 benderfynu:

“Gosod targed arbedion o £4.3m ar gyfer ysgolion i’w gyflawni dros y tair blynedd nesaf, gan ofyn i’r Aelod Cabinet dros Addysg arwain darn o waith drwy gydweithio gyda’r Fforwm Cyllido Ysgolion i ddatblygu cynlluniau ar gyfer gwireddu’r targed hwnnw.”

Mae’r Fforwm Cyllido Ysgolion, sy’n cynnwys penaethiaid a llywodraethwyr ysgolion, wedi cyflawni’r gwaith hwnnw gyda’r Aelod Cabinet dros Addysg a’r Aelod Cabinet Adnoddau.

4.2 Penderfynwyd eisoes i broffilio’r arbedion £4.3m i’w weithredu - £952k yn 2015/16, £2,095k yn 2016/17, **£990k yn 2017/18**, a £263k yn 2018/19. Felly, y bwriad oedd sicrhau £990,000 o arbedion o’r gyllideb ysgolion yn 2017/18.

4.3 Cofier bydd y gyllideb ysgolion yn wynebu’r addasiadau arferol sy’n deillio o newidiadau yn niferoedd disgyblion, gyda rhai ysgolion yn elwa ac eraill yn colli, ynghyd â lleihad mewn grantiau a roddir yn uniongyrchol i’r ysgolion gan Lywodraeth Cymru.

- 4.4 Ymhellach, mewn cyfarfod o'r Fforwm Cyllido Ysgolion ar 29 Tachwedd 2016, nodwyd pryder fod demograffi Uwchradd yn gostwng gwerth £383k yn 2017/18, ond ei fod yn newid cyfeiriad y flwyddyn ganlynol. Er y bydd sefyllfaoedd ysgolion unigol yn amrywio, fe amlygwyd gan y Fforwm nad oedd yn gwneud synnwyr i leihau rhai cyllidebau ysgolion uwchradd eleni oherwydd demograffi, ac yna i'w hatgyfodi y flwyddyn ganlynol. Fe allasai hyn olygu costau diswyddo di angen (i'w ariannu yn ganolog gan y Cyngor).
- 4.5 Roedd Cabinet y Cyngor yn gweld synnwyr y ddadl, ond hefyd yn nodi fod y sector Uwchradd yn mynd yn fwy bregus, a bod angen darganfod ateb hir dymor cynaliadwy i'r sector. Er mwyn prynu amser i asesu'r broblem a sefydlu datrysiad hir-dymor i'r sector, penderfynodd y Cabinet 13 Rhagfyr 2016 y dylid cynnwys arian pontio yng nghyllideb 2017/18 i'r ysgolion uwchradd fyddai'n derbyn dyraniad is oherwydd lleihad mewn nifer disgyblion, a rhewi gweithredu trydydd rhan yr arbedion £4.3m yn y sector Uwchradd - sef £298,990 - am ddwy flynedd, ac i ariannu hyn o falansau'r Cyngor.
- 4.6 Nid dileu'r arbediad yw hyn – dim ond ei rewi am ddwy flynedd er mwyn prynu ychydig o amser i'r sector uwchradd ddod fyny gyda chynigion hir dymor ar gyfer ateb y problemau sydd yn amlwg yn eu hwynebu.
- 4.7 Bydd gohirio'r arbediad, ynghyd â'r gostyngiadau demograffi, yn wariant ychwanegol o £756,290 yng nghyllideb 2017/18, ond i'w ariannu un-tro o falansau'r Cyngor. Rhagwelir bydd gan y Cyngor falansau cyffredinol o £5.5m ar ddiwedd y flwyddyn ariannol hon (erbyn 31/03/2017), sy'n cynrychioli tua 1.5% o wariant refeniw gros y Cyngor. Yng nghyllideb 2016/17, argymhellais gadw isafswm o £4.4m o falansau cyffredinol. Nid yw'r penderfyniad yma yn peryglu'r lefel hynny, er wrth gwrs bydd llai o falansau ar ôl i'r Cyngor ystyried defnyddio i unrhyw bwrpas arall.
- 4.8 Yn gyffredinol, ni fyddwn yn cynllunio i gyllido gwariant rheolaidd parhaol allan o falansau'r Cyngor. Fodd bynnag, nid dyna'r bwriad yma. Bydd defnydd un-tro o gyfran o'r balansau, er mwyn pontio sefyllfa unigryw i'r sector uwchradd yn 2017/18, yn arfer dda er mwyn osgoi costau diswyddo diangen, gan roi cyfle i'r sector uwchradd gyrraedd cyflwr cynaliadwy yn y tymor canolog.

5 CRYNODEB O SEFYLLFA 2017/18

- 5.1 Fe welir o Rhan 3 uchod fod anghenion gwario'r Cyngor (cyn tynnu arbedion) ar gyfer 2017/18 yn £238.5m (cynnydd anorfod o 5%) a byddwn yn derbyn grant o £169m oddi wrth Lywodraeth Cymru (cynnydd o 1.1%). Golygai hynny fwllch ariannu cyn treth o £69.5m.
- 5.2 Ers ein rhagdybiaethau am 2017/18 yn Chwefror 2016, mae ein ffigyrau wedi'u haddasu am setliad mwy ffafriol na ddisgwyliwyd gan Lywodraeth Cymru (£3m), sydd wedi'i wrthbwyso i raddau gan ofynion gwario uwch, yn cynnwys demograffi a chwyddiant uwch ar rai cyflenwadau, datblygiadau anorfod ym maes gofal cymdeithasol, incrementau athrawon, a llog is. Roeddem wedi rhagweld costau ychwanegol eraill, megis yr ardoll prentisiaeth, y cyflog byw, y strategaeth wastraff, ayb, yn Chwefror 2016.

5.3 Heb unrhyw gynnydd yn y gyfradd Treth Cyngor, byddai'r cynnyrch treth am 2017/18 yn £60.6m. Gyda chynnydd 3.97% (y rhagdybiaeth flwyddyn yn ôl), byddai'r cynnyrch treth yn £63m, a byddem yn wynebu bwlch o £6.5m yn 2017/18. Gan fod y rhaglen arbedion yn debygol o ragori ar y bwlch hynny erbyn 2017/18, rhoddir ystyriaeth i gynnydd llai. Gyda chynnydd 2.8%, disgwylir i'r incwm o'r Dreth Cyngor fod yn £62.34m, a byddem yn wynebu bwlch o £7.2m yn 2017/18.

6 TRETH CYNGOR

6.1 Felly, mae penderfyniad allweddol i'w wneud yn sgil yr ystyriaethau uchod, sef sefydlu union lefel y cynnydd Treth Cyngor i'w argymhell i'r Cyngor ar gyfer 2017/18. Yr allwedd i hyn yw cael y balans yn briodol rhwng yr angen i wario ar wasanaethau i'r rhai mwyaf bregus yn ein cymdeithas, a'r cynnydd sydd yn addas i'w godi ar drigolion Gwynedd.

6.2 Yn y tybiaethau gwreiddiol a wnaed yn ein strategaeth ariannol tymor canolig, defnyddiwyd ffigur o 3.5%, fel amcangyfrif o'r cynnydd cyfartalog yng Nghymru. Erbyn 2016/17, penderfynwyd codi'r dreth 3.97%, er mwyn osgoi gweithredu rhai toriadau. Erbyn 2017/18, byddai cynnydd 3.97% arall (fel cynllunwyd flwyddyn yn ôl) yn cynhyrchu £63.06m o dreth (£2.77m o incwm ychwanegol) tuag at y bwlch.

6.3 Fodd bynnag, gan fod sawl mater wedi mynd o'n plaid eleni, gellid mantoli cyllideb 2017/18 gyda chynnydd is yn lefel y dreth. Felly, argymhellir codi'r dreth 2.8%, fydd yn cynhyrchu £62.34m o dreth (£2.05m o incwm ychwanegol) tuag at y bwlch. Byddai hynny'n gyfystyr i gynnydd yn y Dreth Cyngor o £33.80 i eiddo mewn Band D, neu 65c yr wythnos. Bydd y dreth a godir gan y cynghorau cymuned a'r Awdurdod Heddlu yn ychwanegol i hyn wrth gwrs, a disgwylir codiadau treth mwy nac arfer mewn rhai cymunedau erbyn 2017/18.

6.4 Mae dros 17% o dai yng Ngwynedd yn derbyn rhyw elfen o gymorth tuag at eu Treth Cyngor, ac mae dros 61% o eiddo Gwynedd mewn bandiau is na band D. Byddai pob 0.1% ychwanegol o dreth yn addasu'r bwlch ariannol y byddem angen ei ddarganfod o tua £60,700. Felly, byddai 0.5% yn golygu addasu'r bwlch ariannol tua £303,500 tra byddai 1% yn golygu addasu'r bwlch ariannol o tua £607,000.

6.5 Nodir isod y cynnydd a welwyd yn Nhreth Cyngor Gwynedd, a'r cynnydd a welwyd ar gyfartaledd ar draws Cymru, ers 2008/09:

Blwyddyn	Gwynedd	Cymru
Cyfanswm 2008-17	37.1%	33.2%
2016/17	4.0%	3.7%
2015/16	4.5%	4.3%
2014/15	3.9%	4.2%
2013/14	3.5%	3.1%
2012/13	3.5%	1.9%
2011/12	3.9%	3.1%
2010/11	3.9%	3.7%
2009/10	3.9%	3.9%
2008/09	3.8%	3.7%

Yn 2016/17 roedd lefel Treth Cyngor Band D Cyngor Gwynedd yn £1,207, tra roedd lefel treth cyfartalog siroedd Cymru yn £1,127.

- 6.6 Ni wyddom yn union eto beth fydd y cyfartaledd cynnydd ar draws Cymru yn 2017/18, ond yr wybodaeth ddiweddaraf sydd gennyf yw bydd y cyfartaledd ar draws Cymru tua 3%. Wedi codi 0.3% yn uwch na chyfartaledd Cymru llynedd erbyn 2016/17, eleni erbyn 2017/18 mae cyfle i godi ychydig llai na'r cyfartaledd, a chadw at y polisi hir-dymor.
- 6.7 Mae'r dewis rhwng cynnal gwasanaethau a threthu o hyd yn un anodd, wrth gwrs, a mater i'r holl aelodau yw pwyso a mesur a dod i'r balans y maent yn ystyried sy'n briodol. Fodd bynnag, **fel man cychwyn ar gyfer trafodaeth, argymhellir cynnydd Treth Cyngor o 2.8%, fyddai'n gynnydd wythnosol o 65c, neu £33.80 yn flynyddol, gyda threth 'Band D' o £1,240.96 am 2017/18.**
- 6.8 Mae'r Cyngor wedi penderfynu yn ei gyfarfod 8 Rhagfyr 2016 i godi "premiwm" o 50% ar eiddo gwag hir-dymor ac ail gartrefi o Ebrill 2018 ymlaen, a defnyddio canran o'r arian i ddarparu tai ar gyfer pobl ifanc yng nghymunedau'r sir. Gallai'r premiwm ar yr eiddo hyn ddenu incwm ychwanegol sylweddol i'r Cyngor erbyn 2018/19, ond nid yw'n ystyriaeth erbyn 2017/18.

7 DYGYMOD GYDA'R BWLCH YN 2017/18

- 7.1 Byddai cynyddu lefel Treth Cyngor 2.8% yn gadael bwllch o £7.2m ar ôl i'w ddarganfod yn 2017/18, a gellid darganfod hynny o arbedion.
- 7.2 Yn ei strategaeth tymor-canolog ym Mawrth 2016, mae'r Cyngor wedi llunio rhaglen o arbedion a thoriadau ystyrllon a synhwyrol i'w gweithredu dros y cyfnod 2016/17 – 2018/19. Ers hynny, fel adroddwyd i'r Cyngor llawn 8 Rhagfyr, bu cynnydd boddhaol gyda'r rhaglen cyflawni arbedion, sydd yn golygu bydd modd galw ar arbedion a thoriadau o £5.1m sydd eisoes ar y gweill erbyn 2017/18, ynghyd â'r arbediad £990k ysgolion, er mwyn cyfarch y bwllch ariannol.
- 7.3 Rhagwelir byddwn yn cyflawni arbedion effeithlonrwydd pellach yn 2017/18, ac rwy'n argyhoeddedig bydd gwerth yr arbedion pellach yma'n fwy na digonol er mwyn cau'r bwllch gweddilliol o tua £1.1m, gydag unrhyw or-gyflawni wedyn ar gael erbyn her mwy ansicr strategaeth ariannol 2018/19.
- 7.4 Mae'r tabl canlynol yn crynhoi'r cyfansymiau perthnasol wrth i'r Cyngor osod cyllideb a treth ar gyfer 2017/18.

Sefydlu Cyllideb 2017/18

	£
Cyllideb Sylfaenol 2016/17	227,227,120
Addasiad Defnydd Reserfau	2,590,610
Gofynion Gwario Ychwanegol	8,713,740
Gofynion gwario 2017/18 cyn Arbedion	<u>238,531,470</u>
llai Incwm Grant	-168,963,540
llai Treth Cyngor (codi 2.8%)	-62,336,180
Bwlch Cyllido 2017/18	<u><u>7,231,750</u></u>

Dygymod gyda'r Bwlch yn 2017/18

	£
Arbedion Effeithlonrwydd Cymeradwy	3,290,460
Arbedion Ysgolion	990,000
Toriadau Cymeradwy	1,868,970
Arbedion Effeithlonrwydd Pellach	1,082,320
Cyfanswm yr Arbedion i gau'r Bwlch	<u><u>7,231,750</u></u>

Cyllideb gytbwys ar gyfer 2017/18

	£
Gofynion gwario 2017/18 cyn Arbedion	238,531,470
Cyfanswm Arbedion 2017/18	-7,231,750
Cyllideb Net 2017/18	<u><u>231,299,720</u></u>
I'w ariannu drwy -	
Incwm Grant	168,963,540
Treth Cyngor	62,336,180
Cyllideb Net 2017/18	<u><u>231,299,720</u></u>

8 BALANSAU

- 8.1 Rhagwelir bydd gan y Cyngor falansau cyffredinol o £5.5m ar ddiwedd y flwyddyn ariannol hon, yn cynrychioli tua 1.5% o wariant refeniw gros y Cyngor.
- 8.2 'Rydym wedi nodi ar fwy nag un achlysur oherwydd yr amgylchiadau tymhestlog y byddwn yn eu hwynebu dros y blynyddoedd i ddod, ei fod yn briodol cadw symiau wrth gefn er mwyn medru ymdrin gyda phroblemau allasai godi.
- 8.3 Nid oes unrhyw beth wedi digwydd yn y cyfamser i newid y farn yma, ac mae absenoldeb unrhyw ddatganiad gan Llywodraeth Cymru am y setliad grant ar gyfer llywodraeth leol i'r dyfodol yn golygu fod y risg yn parhau. Felly, mae'r angen i sicrhau fod gennym falansau priodol i fedru dygymod gydag unrhyw sioc ariannol dal yn berthnasol (gweler Atodiad 4 am Strategaeth Ariannol tymor canol).
- 8.4 Wedi ymrwymo £1.1m o'r balansau cyffredinol, er mwyn cael amser i ystyried a datrys y broblem ysgolion uwchradd mewn modd rhesymol, argymhellir peidio defnyddio mwy o'r balansau cyffredinol yn 2017/18.
- 8.5 Mae gennym nifer o reserfau penodol a sefydlwyd gan y Cyngor sydd wedi eu sefydlu i gwrdd ag anghenion gwariant penodol. Mae'r rhain hefyd yn rhan o gyllideb y Cyngor, wrth gwrs, ac wedi'u craffu yn flynyddol. Rhoddwyd sylw i'r reserfau penodol gan y Cabinet ar 7 Mehefin 2016 a'r Pwyllgor Archwilio ar 23 Mehefin 2016, pryd cymeradwywyd trosglwyddo dros £2m o gronfeydd a darpariaethau tuag at flaenoriaethau / anghenion corfforaethol. Rwy'n adolygu lefel y reserfau yma'n barhaus, a bwriedir cynnal adolygiad trylwyr eto erbyn Mehefin 2017, i ystyried faint o le fydd yna i'r Cyngor newid ei flaenoriaethau tu mewn i'r reserfau yma.
- 8.6 Yn ei adroddiad "Ymdrin â'r Heriau Ariannol sy'n wynebu Llywodraeth Leol yng Nghymru" (cyhoeddwyd 27 Ionawr 2014), mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi datgan (ym mharagraff 1.8):
- "Gall cynghorau ddefnyddio cronfeydd wrth gefn i'w helpu i gydbwysu eu cyllidebau lle nad yw cynlluniau arbedion yn cyflawni'r canlyniadau disgwylidig neu lle mae'r incwm yn llai na'r disgwyl. Fodd bynnag, ni fyddai fel arfer yn briodol cyllido gwariant rheolaidd o gronfeydd wrth gefn. Mae lefel synhwyrol o gronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio yn elfen allweddol o sefydlogrwydd ariannol; bydd isafswm y lefel briodol yn amrywio gan ddibynnu ar rwymedigaethau hysbys a phosibl awdurdod a'i gynlluniau gwariant. Ceir arwyddion bod ambell gyngor yn dibynnu gormod ar gronfeydd wrth gefn cyffredinol i ymdrin â diffyg yn y gyllideb, yn hytrach na cheisio mabwysiadu dulliau mwy cynaliadwy, sy'n aml yn golygu gwneud penderfyniadau amhoblogaidd."
- 8.7 Rwy'n argyhoeddedig fod y defnydd un-tro o falansau i oresgyn anawsterau dros-dro yr ysgolion uwchradd yn 2017/18 yn ddefnydd priodol o falansau'r Cyngor yn yr amgylchiadau arbennig.

9 CYFALAF

- 9.1 Tra bod cyllidebau refeniw awdurdodau lleol yn wynebu cyfyngiadau, mae cyllidebau cyfalaf hefyd dan bwysau, ac mae ymhlygiadau refeniw i wariant cyfalaf sydd heb ei ariannu drwy grant penodol.
- 9.2 Yn wyneb y cyfyngiadau ariannol refeniw sydd yn ein hwynebu a'r ffaith fod ein Strategaeth Asedau yn cynnwys elfen sylweddol o fenthycia darbodus (sy'n golygu pwysau ar y gyllideb refeniw i dalu am y costau benthyca), mae adolygiad trylwyr o'r Strategaeth Asedau eisoes ar droed a bwriedir adrodd ar gynigion i gyfarfod Cabinet ym mis Mawrth 2017.
- 9.3 Fodd bynnag, cyn hynny, bu addasiadau a newidiadau yn y proffil arfaethedig ar gyfer cynlluniau unigol a gyflwynir yn Atodiad 2, a byddwn yn ariannu'r rhaglen fel a ganlyn:

Tabl 3
Ariannu rhaglen gyfalaf 2017/18 – 2018/19

	2017/18	2018/19
	£'000	£'000
Gofynion cyfalaf	12,015	6,410
I'w ariannu drwy:		
Darpariaeth cyfalaf yn y setliad	6,675	5,907
Grant / benthyca tuag at ysgolion	3,222	0
Derbyniadau cyfalaf	835	0
Cyfraniad o refeniw	399	0
Benthycia darbodus	<u>884</u>	<u>503</u>
Cyfanswm ariannu:	<u>12,015</u>	<u>6,410</u>

Mae'r rhaglen yn parhau i fod yn gwario ar gynlluniau cyfalaf ar lefel uwch na'r adnodd yr ydym yn ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru i gefnogi ein rhaglen gyfalaf, ond ni ystyrir fod y lefel benthyca perthnasol am or-ymestyn y Cyngor.

- 9.4 Nodaf mai 2017/18 yw blwyddyn olaf y Strategaeth Asedau cyfredol a bydd y Cyngor newydd yn cael cyfle i lunio un newydd ar gyfer y 10 mlynedd i ddod. 2018/19 fydd blwyddyn gyntaf y strategaeth honno, ac felly (tra bod y strategaeth ariannol yn gosod rhaglen ar gyfer 2018/19 er mwyn cynorthwyo adrannau i gynllunio) mae'n bur debyg y bydd ychwanegiadau iddi y flwyddyn nesaf yn sgil llunio'r strategaeth newydd, ond ein bod yn gwarantu'r rhaglen a nodir yma fel isafswm.

10 ASESIAID EFFAITH O SAFBWyNT CYDRADDOLDEB

- 10.1 Mae'r gyllideb a amlinellir uchod yn ceisio parhau i ddarparu'r deilliannau priodol i holl drigolion y sir, ond gan fu cynnydd annigonol yn ein incwm i gwrdd â chwyddiant, ayb, mae'n rhaid gweithredu'r cynlluniau arbedion cytunwyd llynedd, a gosod targed ar gyfer rhai cynlluniau ychwanegol.
- 10.2 Gydag arbedion, mae posibilrwydd i ni gael ardrawiad fyddai'n effeithio'n anghymesur ar rai gyda nodweddion gwarchoddedig, ond bu asesiadau effaith priodol ynghylch y penderfyniadau ariannol ar arbedion a thoriadau penderfynwyd flwyddyn yn ôl.
- 10.3 Ein nod oedd sicrhau fod ein penderfyniadau ariannol yn cydymffurfio â dyletswyddau'r Ddeddf Cydraddoldeb, sef:
- Diddymu gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth anghyfreithiol, ac unrhyw ymddygiad arall sydd wedi ei wahardd dan y Ddeddf.
 - Hyrwyddo cyfle cyfartal rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchoddedig berthnasol a'r rhai nad ydynt.
 - Meithrin perthynas dda rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchoddedig a'r rhai nad ydynt.
- Wrth asesu, roeddem wedi ceisio canfod sut i wneud y gorau o bob cyfle i wella cydraddoldeb yn ogystal â cheisio osgoi neu liniaru unrhyw effaith negyddol hyd orau ein gallu.
- 10.4 Wrth gynllunio ein cyllidebau, rhoddir ystyriaeth i gydraddoldeb ar bob lefel, gan ddefnyddio data a thystiolaeth am ddemograffi a thueddiadau wrth gynllunio ar lefel strategol, ac yn yr un modd (ond yn fwy penodol) wrth ddod i benderfyniad ar gynlluniau arbedion unigol. Casglwyd data a thystiolaeth eisoes ar gyfer ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol, a byddwn yn parhau i adeiladu ar yr wybodaeth yma drwy ddadansoddi data newydd, monitro gwasanaethau ac ymgysylltu.
- 10.5 Mae gennym gyfundrefnau clir ar gyfer darganfod arbedion, sydd yn cynnwys asesiad llawn o effaith yr arbedion o safbwynt cydraddoldeb. Byddwn yn dadansoddi pob cynnig unigol, gan nodi os oes angen i'r adran gynnal asesiad effaith wrth ddatblygu'r prosiect. Dyma fydd y drefn gyda'r arbedion effeithlonrwydd pellach erbyn 2017/18.
- 10.6 Mae'r gyllideb a argymhellir yn gwneud mwy na chwrdd â chostau chwyddiant. Mae o hefyd yn ceisio sicrhau fod pwysau cyllidebol anorfod sy'n disgyn ar wasanaethau (oherwydd galwadau uwch a roddir arnynt, yn sgil nifer uwch o gleientau a.y.b.) hefyd yn cael eu cyfarch trwy'r penderfyniadau cyllidebol (gweler y gofynion gwario ychwanegol yn Rhan 3).
- 10.7 Mae gan bob gwasanaeth yr hawl i gyflwyno cais am adnodd os yw'n ystyried fod angen cyllideb ychwanegol i sicrhau fod gwasanaethau'n parhau. Mae'r symiau a welir o dan y pennawd "pwysau ar wasanaethau" yn gydnabyddiaeth fod y Cyngor yn darparu cyllid digonol er mwyn sicrhau nad yw ein trefniadau ariannol yn cael effaith andwyol ar lefel y gwasanaethau a ddarperir. Fe geir manylion llawn yn Atodiad 1 ac fe welir fod rhan sylweddol (£1.28m) o'r cyfanswm £2,462,960 yn mynd i'r maes gofal cymdeithasol.

11 CASGLIADAU

11.1 Mae'r adroddiad yma yn gosod allan y ffactorau y dylid eu hystyried wrth sefydlu cyllideb 2017/18 ac yn cadarnhau dylid parhau gyda'r strategaeth ar gyfer dygymod a'r sefyllfa ariannol sy'n wynebu'r Cyngor am y dair blynedd i ddod.

CYLLIDEB 2017/18

11.2 Argymhellir cyfarch angen gwario refeniw o £238.53m, wedi ychwanegu £11.3m (sy'n cynnwys darparu £2.46m ar gyfer pwysau ar wasanaethau).

11.3 Ar ôl derbyn grant gan Lywodraeth Cymru o £168.96m a gydag incwm Treth Cyngor wedi'i gynyddu 2.8% i £62.34m, bydd hyn yn gadael bwlch o £7.2m i'w ddarganfod yn 2017/18.

11.4 Bydd modd dygymod a'r bwlch yma drwy gyfuniad o gamau, fel a ganlyn:

Anghenion Gwario 2017/18	£238,531,470
Llai incwm Grant y Llywodraeth	£168,963,540
Llai incwm Treth Cyngor	<u>£62,336,180</u>
Arbedion fydd wedi'u cyflawni	<u><u>£7,231,750</u></u>

11.5 Bydd hyn yn golygu gosod cyllideb net, ar ôl defnydd balansau, o £231,299,720 (£238.53m llai arbedion o £7.23m). Rhoddir dadansoddiad o'r gyllideb fesul gwasanaeth yn Atodiad 3.

11.6 Argymhellir hefyd y dylid sefydlu rhaglen gyfalaf o £12.015m ar gyfer 2017/18 ynghyd â £6.410m ar gyfer 2018/19.

STRATEGAETH TYMOR HIRACH

11.7 O ran y sefyllfa dros y dair blynedd nesaf, argymhellir cynllunio i reoli'r bwlch ariannol drwy gadw'r holl opsiynau yn agored, a dylid parhau i anelu i ddarganfod mwyafrif y bwlch drwy uchafu'r arbedion effeithlonrwydd gallwn eu gwireddu.

CRYNODEB BIDIAU 2017/18

BIDIAU REFENIW 2017/18

Aelod Cabinet	Cyf	Manylion y Bid	Parhaol / Un Tro	Swm y Cais (£)	Argymhelliad		
					Cyllido (£)	Gwrthod (£)	Sylwadau
ADRAN ADDYSG							
G.T.	ADD 1	<u>Gofynion Un Tro Sefydlu Ysgol Bro Idris</u> Cais i ariannu amser staff er mwyn paratoi polisiau a threfniadau cadarn ar gyfer yr ysgol newydd, ac felly sicrhau bydd yr ysgol yn gweithredu i'w photensial.	Cais Un Tro	105,530	105,530		Argymell ariannu'r cais yn llawn.
G.T.	ADD 2	<u>Symud Tuag at Swyddfeydd Ardal Addysg</u> Cais i ariannu sefydlu'r model swyddfeydd ardal addysg, er mwyn hyrwyddo'r model "Ysgol Gwynedd" ac felly gwella ansawdd addysg Gwynedd.	Cais Parhaol	275,000	275,000		Cabinet wedi cymeradwyo gweithredu model Swyddfeydd Ardal Addysg, gan gymeradwyo cais am gostau blynyddol o £275,000 am hyd at dair blynedd. Disgwyliad i'r Adran canfod arbedion i ddisodli'r bid erbyn 2020.
Cyfanswm Bidiau Refeniw Parhaol				275,000	275,000		-
Cyfanswm Bidiau Refeniw Un Tro				105,530	105,530		-
CYFANSWM ADRAN ADDYSG				380,530	380,530		-

BIDIAU REFENIW 2017/18

Aelod Cabinet	Cyf	Manylion y Bid	Parhaol / Un Tro	Swm y Cais (£)	Argymhelliad		
					Cyllido (£)	Gwrthod (£)	Sylwadau
ADRAN ECONOMI							
M.R.	ECON 1	<u>Menter Harlech and Ardudwy Leisure</u> Bid i ariannu cyfraniad Cyngor Gwynedd tuag at ffrwd incwm cyson sydd ei hangen er sicrhau fod y fenter yn hyfyw. Mae'r 6 cyngor cymuned am gynyddu eu praesept er mwyn cyfarch y £50,000 sydd ei hangen.	Cais Parhaol	6,000	6,000		Cabinet wedi cymeradwyo cyllideb barhaol o £6,000 o 2017/18 ymlaen fel rhan o becyn ar y cyd gyda'r cynghorau cymuned lleol.
Cyfanswm Bidiau Refeniw Parhaol				6,000	6,000	-	
Cyfanswm Bidiau Refeniw Un Tro							
CYFANSWM ADRAN ECONOMI				6,000	6,000	-	

BIDIAU REFENIW 2017/18

Aelod Cabinet	Cyf	Manylion y Bid	Parhaol / Un Tro	Swm y Cais (£)	Argymhelliad		
					Cyllido (£)	Gwrthod (£)	Sylwadau
ADRAN OEDOLION, IECHYD A LLESIANT							
W.G.R.	OED 1	<p><u>Colled Incwm yn sgil Deddf Gwasanaeth Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014</u> Cais er mwyn ymateb i'r Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant 2014, sydd yn nodi bod rhaid codi tâl am yr 8 wythnos gyntaf o leoliad preswyl ysbaid/dros dro yn unol â'r rheolau codi tâl am wasanaethau dibreswyl. O dan y rheolau newydd ni ellir codi dim mwy na £60 yr wythnos, ac mewn rhai achosion ni ellir codi tâl o gwbl, sydd yn golygu colled incwm sylweddol.</p>	Cais Parhaol	135,000	135,000		Argymell ariannu'r cais yn llawn.
W.G.R.	OED 2	<p><u>Newid Trothwy Cyfalaf sydd yn Sail i Hunan Ariannu Gwasanaeth Gofal o £24,000 i £30,000</u> Cais i ymateb i ddatganiad Llywodraeth Cymru eu bod yn cynyddu'r trothwy cyfalaf a ddefnyddir i benderfynu os yw person yn hunan ariannu eu lleoliad preswyl/nyrsio o £24,000 i £30,000.</p>	Cais Parhaol	200,000	200,000		Argymell ariannu'r cais yn llawn, ond rhoi mewn cyllideb wrth gefn (contingency) yn gorfforaethol, nes bydd ystyriaeth o'r swm pendant.
W.G.R.	OED 3	<p><u>Anabledd Dysgu - Oed Trosglwyddo</u> Ariannu pecynnau gofal 6 unigolyn sydd yn trosglwyddo o'r Gwasanaeth Plant i'r Gwasanaeth Oedolion (Anabledd Dysgu).</p>	Cais Parhaol	243,720	243,720		Argymell ariannu cais yn llawn, gan neilltuo £30,000 mewn cyllideb wrth gefn yn gorfforaethol.

BIDIAU REFENIW 2017/18

Aelod Cabinet	Cyf	Manylion y Bid	Parhaol / Un Tro	Swm y Cais (£)	Argymhelliad		
					Cyllido (£)	Gwrthod (£)	Sylwadau
ADRAN OEDOLION, IECHYD A LLESIANT							
W.G.R.	OED 4	<p><u>Cynnydd mewn Ffioedd Gofal Preswyl a Nyrsio</u> Cais er mwyn sicrhau bod methodoleg cyson rhwng cyngorau Gogledd Cymru ar gyfer dyfarnu'r lefelau ffioedd y dylid eu talu i ddarparwyr gofal preswyl a nyrsio.</p>	Cais Parhaol	188,240	188,240		Argymell ariannu'r cais yn llawn, ond rhoi mewn cyllideb wrth gefn yn gorfforaethol.
W.G.R.	OED 5	<p><u>Sefydlu Tim Diogelu a Sicrwydd Ansawdd</u> Cais i ymateb i bryderon Arolygaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru (AGGCC) am drefniadau diogelu oedolion bregus y Cyngor. Drwy sefydlu tîm i ymgymryd â'r dyletswyddau newydd lle nad oes capasiti digonol yn bodoli ar hyn o bryd.</p>	Cais Parhaol	225,095	130,000	95,095	Argymell ariannu £130,000 o'r cais, sef ariannu 2 swydd DoLs ac 1 swydd ar gyfer y drefn "Uchafu Pryderon". Adran i flaenoriaethu eu hadnoddau cyfredol er mwyn cyfarch agweddau eraill.
		<p>Mae'r elfen un tro am gyfnod o ddwy flynedd yn sgil yr angen i ddelio gyda'r ôl-groniad gwaith DoLs, i ariannu dwy swydd gweithwyr cymdeithasol.</p>	Cais Un Tro	84,880	84,880		Argymell ariannu'r cais yn llawn.

BIDIAU REFENIW 2017/18

Aelod Cabinet	Cyf	Manylion y Bid	Parhaol / Un Tro	Swm y Cais (£)	Argymhelliad		
					Cyllido (£)	Gwrthod (£)	Sylwadau
ADRAN OEDOLION, IECHYD A LLESIANT							
W.G.R	OED 6	<p><u>Cyllideb Weithredol Achosion DoLs (Deprivation of Liberty)</u> Cais yn sgil cynnydd yn y nifer unigolion sydd angen asesiad ynghyd â chymhlethdod yr asesiadau hynny. Yn ogystal disgwylir i achosion Anabledd Dysgu ddechrau mynd trwy'r broses (tua 150 achos) yn ystod 2016/17.</p>	Cais Parhaol	45,000	45,000		Argymell ariannu'r cais yn llawn.
I.T.	OED 7	<p><u>Rhentu Doeth Cymru</u> Cais er mwyn ymateb i'r Deddf Tai (Cymru) 2014, sydd yn gosod rheidrwydd cyfreithiol newydd ar landlordiaid ac asiantau tai i gofrestru a thrwyddedu erbyn 23/11/2016. Bydd y ddyletswydd ychwanegol yn gyfrifoldeb ychwanegol i'r Uned Gorfodaeth Tai.</p>	Cais Parhaol	68,380		68,380	Argymell gwrthod y cais am 2017/18, gan ofyn i'r Adran flaenoriaethu o fewn adnoddau cyfredol y Gwasanaeth Tai.
Cyfanswm Bidiau Refeniw Parhaol				1,105,435	941,960	163,475	
Cyfanswm Bidiau Refeniw Un Tro				84,880	84,880	-	
CYFANSWM ADRAN OEDOLION, IECHYD A LLESIANT				1,190,315	1,026,840	163,475	

BIDIAU REFENIW 2017/18

Aelod Cabinet	Cyf	Manylion y Bid	Parhaol / Un Tro	Swm y Cais (£)	Argymhelliad		
					Cyllido (£)	Gwrthod (£)	Sylwadau
ADRAN PLANT A CHEFNOGI TEULUOEDD							
M.R.	PLANT 1	<u>Lleoliadau Plant Mewn Gofal</u> Cais er mwyn ymdopi gyda'r cynnydd yn y nifer o leoliadau newydd.	Cais Un Tro	160,000	160,000		Argymell ariannu'r cais yn llawn.
M.R.	PLANT 2	<u>Adnoddau Tim Plant Gweithredol</u> Cais i ariannu dau weithiwr cymdeithasol a gweinyddwyr er mwyn ymdopi gyda'r cynnydd sylweddol yn y galw am wasanaethau.	Cais Parhaol	120,000	50,000 (Parhaol) ----- 50,000 (Un Tro)	20,000	Argymell ariannu un o'r gweithwyr cymdeithasol o'r bid yn barhaol ac un gweithiwr cymdeithasol dros dro am 2 flynedd, gan ddisgwyl i'r Adran ymchwilio i opsiynau effeithlonrwydd o fewn 2 flynedd.
Cyfanswm Bidiau Refeniw Parhaol				120,000	50,000	20,000	
Cyfanswm Bidiau Refeniw Un Tro				160,000	210,000	-	
CYFANSWM ADRAN PLANT				280,000	260,000	20,000	

BIDIAU REFENIW 2017/18

Aelod Cabinet	Cyf	Manylion y Bid	Parhaol / Un Tro	Swm y Cais (£)	Argymhelliad		
					Cyllido (£)	Gwrthod (£)	Sylwadau
ADRAN PRIFFYRDD A BWRDEISTREFOL							
J.W.J	PaB 1	<p>Gwastraff Cais er mwyn ymdopi gyda chynnydd yng ngwariant yr Adran yn dilyn lleihad oddeutu 6.7% yn y Grant Amgylcheddol a Gwastraff, lleihad cyfaint costau tirlenwi a chostau gwaredu ynghyd â chynnydd mewn tunelloedd bwyd i GwyrriAD a'r stoc tai.</p> <p>Mae'r Grant wedi newid dros y blynyddoedd diwethaf, gydag un grant bellach ar gyfer ystod o wasanaethau. Pe bawn yn dileu'r cyfan o'r gwasanaethau eraill mae'r grant yn ariannu - £101,500 Rheoli Adnoddau Naturiol (Llifogydd) £56,750 - Ansawdd Amgylchedd Lleol (Trefi Taclus, Baw Cwn a.y.y.b) yna £78,350 byddai balans gwastraff craidd ar ôl i'w ariannu gan y Cyngor.</p>	Cais Parhaol	657,320	657,320		Argymell ariannu'r cais yn llawn, gan gynnwys yr elfen Strategaeth Wastraff sydd wed ei raglennu ymlaen llaw ac hefyd yr elfennau eraill ble mae Llywodraeth Cymru wedi lleihau grant (megis llifogydd, trefi taclus, baw cwn a.y.y.b)
JWJ	PaB 2	<p>Gwastraff Ariannu costau Gwaredu Gwastraff Gweddilliol, gan fod arian un tro Ffridd Rasmus wedi dod i ben.</p>	Cais Un Tro	52,840	52,840		Argymell ariannu'r cais yn llawn.
Cyfanswm Bidiau Refeniw Parhaol				657,320	657,320	-	
Cyfanswm Bidiau Refeniw Un Tro				52,840	52,840	-	
CYFANSWM ADRAN PRIFFYRDD A BWRDEISTREFOL				710,160	710,160	-	

BIDIAU REFENIW 2017/18

Aelod Cabinet	Cyf	Manylion y Bid	Parhaol / Un Tro	Swm y Cais (£)	Argymhelliad		
					Cyllido (£)	Gwrthod (£)	Sylwadau
ADRAN CYLLID							
P.J.	CYLL 1	<u>Gweithredu'r Strategaeth Technoleg Gwybodaeth</u> Cais i ariannu dwy swydd Rheolwr Cyfrif er sicrhau gweithrediad y Strategaeth Technoleg Gwybodaeth, sydd wedi ei gymeradwyo gan y Cabinet.	Cais Parhaol	79,430	79,430		Ariannu'r cais yn llawn.
Cyfanswm Bidiau Refeniw Parhaol				79,430	79,430	-	
Cyfanswm Bidiau Refeniw Un Tro					-	-	
CYFANSWM ADRAN CYLLID				79,430	79,430	-	
CYFANSWM BIDIAU REFENIW PARHAOL				2,243,185	2,009,710	183,475	
CYFANSWM BIDIAU REFENIW UN TRO				403,250	453,250	-	
CYFANSWM BIDIAU				2,646,435	2,462,960	183,475	

BIDIAU CYFALAF 2017/18

Aelod Cabinet	Cyf	Manylion y Bid	Swm y Cais (£)	Argymhelliad		
				Cyllido (£)	Gwrthod (£)	Sylwadau
ADRAN ECONOMI						
I.T.	ECON 1	<p><u>Ad-leoli Llyfrgell Cricieth</u> Cais er mwyn ariannu'r newid darpariaeth llyfrgell yn nhref Cricieth, o fod yn lyfrgell a gynhelir gan yr awdurdod i fod yn lyfrgell gymunedol ar y cyd rhwng y Gwasanaethau Oedolion a'r Cyngor Tref.</p>	26,720	26,720		Argymell ariannu'r cais yn llawn.
M.W-D.	ECON 2	<p><u>Pont Droed Aberdyfi</u> Cais er mwyn ariannu gosod pont droed newydd yn Aberdyfi, gan fod y pont presennol wedi dod i ddiwedd ei oes.</p>	100,000			Argymhellir fod angen ystyriaeth i opsiynau pellach, a gofynnir am gyflwyno adroddiadau pellach maes o law, cyn ymrwymo arian cyfalaf prin y Cyngor.
M.W-D.	ECON 3	<p><u>Cronfa Datblygu Wirfoddol</u> Arian tuag at gefnogi prosiectau cyfalaf gan fudiadau a mentrau cymdeithasol a gwirfoddol. Rheolir y gyllideb dan frand Cist Gwynedd. Dros y 2 flynedd diwethaf, mae'r Cyngor wedi cyfranu £212,000 tuag at 25 prosiect, gyda cyfanswm gwerth y prosiectau hynny yn £926,000.</p>	70,000	70,000		Argymell ariannu'r cais yn llawn.
CYFANSWM ADRAN ECONOMI			196,720	96,720	-	
CYFANSWM BIDIAU CYFALAF			196,720	96,720	-	

ATODIAD 2

RHAGLEN GYFALAF AR GYFER 2017/18 – 2018/19		
	2017/18	2018/19
	£'000	£'000
Cynnal a Chadw adeiladau (ymdrin ag ôl groniad ac osgoi ôl groniad pellach)	2,553	2,477
Gwaith Tan ac Asbestos	300	308
Trefniadaeth Ysgolion	6,039	248
Goleuadau Stryd	50	50
Ffensys diogelwch ar y ffyrdd	134	134
Ymdrin â dŵr ar y ffyrdd	100	100
Meysydd Chwarae	35	35
Adnewyddu Cerbydau	0	93
Rhagbaratoi Cynlluniau Trafnidiaeth	100	100
Lonydd Glas	20	20
Adnewyddu Technoleg Gwybodaeth	436	275
System electroneg cadw cofnodion a dogfennau	155	0
Grantiau Tai	2,000	2,000
I'w ddyrannu	93	570
Cyfanswm	12,015	6,410

CYLLIDEBAU ARFAETHEDIG 2017/18 FESUL GWASANAETH										
	Cyllideb Sylfaenol 2016/17	Chwyddiant	Incrementau	Ardoll, Llog ar Falansau a Chostau Cyfalaf	Demograffi a Trosglwyddiad Setliad	Cyllidebau Incwm	Amrwyiol	Pwysau, Prentisiaeth a Phensiynau	Arbedion a Thoriadau	Cyllideb Sylfaenol 2017/18
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
ADRANNAU										
Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	2,052	18	3	0	0	0	(50)	0	(21)	2,002
Cefnogaeth Gorfforaethol	7,973	69	3	0	0	(10)	(30)	0	(408)	7,597
Cyllid	6,144	67	(9)	0	0	0	32	79	(263)	6,050
Cefnffyrdd	(87)	0	0	0	0	0	0	0	0	(87)
Priffyrdd a Bwrdeistrefol	20,559	210	(12)	0	0	(20)	78	726	(1,866)	19,675
Rheoleiddio	6,947	83	5	0	3	(60)	83	(25)	(980)	6,056
Ymgynghoriaeth Gwynedd	318	1	(18)	0	0	0	(1)	0	(105)	195
Addysg Canolog	13,289	83	(30)	0	(1)	0	27	247	(415)	13,200
Cyllideb Ysgolion	69,147	689	196	0	34	0	(26)	791	(1,087)	69,744
Economi a Chymuned	5,965	29	43	0	0	119	(14)	6	(873)	5,275
Oedolion, Iechyd a Llesiant	44,014	1,363	127	0	327	0	(114)	559	(1,937)	44,339
Plant a Chefnogi Teuluoedd	12,554	147	10	0	33	0	100	253	(340)	12,757
Cyfanswm Adrannau	188,875	2,759	318	0	396	29	85	2,636	(8,295)	186,803
Materion Corfforaethol a Chyfalaf	43,202	999	0	381	565	0	88	781	1,063	47,079
CYFANSWM =	232,077	3,758	318	381	961	29	173	3,417	(7,232)	233,882
Llai Praesept Cyngorau Cymuned	(1,826)									(1,826)
CYFANSWM GWARIANT GROS	230,251	3,758	318	381	961	29	173	3,417	(7,232)	232,056
Ariannwyd Drwy: Balansau a Reserfau Penodol	(3,024)	0	0	(251)	0	0	0	(72)	2,591	(756)
CYFANSWM NET =	227,227	3,758	318	130	961	29	173	3,345	(4,641)	231,300

CYNLLUN TYMOR CANOLIG I DDYGYMOD Â'R BWLCH ARIANNOL 2017/18 - 2019/20

1. Ers nifer o flynyddoedd bellach mae Cyngor Gwynedd wedi bod yn cynllunio ymlaen llaw gan fod yn fyw i'r hyn sydd ar y gorwel bob tro wrth sefydlu ein cyllideb. Mae hyn wedi talu ar ei ganfed, a hyn mewn gwirionedd sy'n golygu ein bod wedi medru mantoli cyllideb 2017/18 heb benderfynu ar unrhyw doriadau ychwanegol byddai'n cael ardrawiad ar bobl Gwynedd. Nid pob Cyngor sydd mewn sefyllfa i fedru gwneud hyn.
2. Er mwyn parhau ar y trywydd yma, ar ben sefydlu cyllideb 2017/18, gwnaed ymdrech i daflunio sefyllfa ariannol ar gyfer y ddwy flynedd ganlynol hefyd, fel ein bod yn gallu gosod sefyllfa 2017/18 yn ei gyd-destun ehangach a chynllunio sut yr ydym am fedru cwrdd â'r sialens o'n blaenau.
3. Y ffigwr sydd fwyaf ansicr yw'r ffigwr grant y byddwn yn ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru o 2018/19 ymlaen. Gan fod y grant yn ariannu tua 74% o gyllideb net y Cyngor, yn amlwg mae'r ffigwr yma yn allweddol i'r tafluniadau. Gwyddom o ddatganiadau Canghellor Llywodraeth y DU a datganiadau a wnaed gan Mark Drakeford, Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a Llywodraeth Leol yn Llywodraeth Cymru, gallasai fod dyfodol heriol o flaen llywodraeth leol yng Nghymru.
4. Mae'r strategaeth ar gyfer y dair blynedd i ddod yn gosod darlun realistig a darbodus o'r hyn allasai ein taro. Nodir yn y tablau canlynol ganlyniadau'r tafluniadau diweddaraf, gan nodi'r arbedion hynny sydd eisoes wedi cael eu cynllunio.
5. Roedd y strategaeth ariannol a fabwysiadwyd gan y Cabinet yn Chwefror 2016 yn wynebu'r bwllch cyllidebol rhwng 2016/17 a 2017/18, tra mae'r adroddiad yma yn adolygu sail y rhagdybiaethau rheiny ac yn ceisio edrych heibio'r cyfnod hynny hyd at 2020.
6. Defnyddir yma, i bwrpas cynllunio, setliad grant 2017/18 ynghyd â chyllideb (yr amcangyfrifon diweddaraf o anghenion y Cyngor) am 2017/18, ynghyd ag amcangyfrif amlinellol am 2018/19 a 2019/20.
7. Yn wahanol i rai awdurdodau eraill, gan gymryd y byddwn yn gallu gwireddu'r arbedion effeithlonrwydd ychwanegol, bydd gweithredu'r cynlluniau arbedion a thoriadau cytunedig (a fabwysiadwyd gan y Cyngor ym mis Mawrth 2016) yn ddigonol er mwyn i Gyngor Gwynedd fantoli'r cyllideb heb doriadau ychwanegol erbyn 2017/18.
8. Yn y darlun canlynol, dangosir llithriad mewn amserlen cyflawni rhai arbedion o 2017/18 i 2018/19. Fydd hyn, wrth gwrs, yn ein helpu gyda chyllideb y flwyddyn nesaf, ac yn derbyn sylw mewn adroddiadau perfformiad Aelodau Cabinet perthnasol.
9. Gallwn weld fwy o eglurder am wariant Llywodraeth y DU ym mis Mawrth 2017, ond i bwrpas cynllunio, cadarnhaodd ddatganiad hydrefol 23/11/2016 rhai ffigyrau blaenorol am ariannu llywodraeth leol yng Nghymru ar gyfer 2018/19 a thu hwnt.
10. Trwy wneud rhagdybiaethau rhesymol am sefyllfa adrannau perthnasol o Lywodraeth y DU, effaith fformiwla Barnett, a dewisiadau Llywodraeth Cymru (faint o 'warchodaeth' a roddir i Iechyd a phrosiectau eraill), gellid modelu 3 achos yn darogan faint fydd o bosib yn cael ei ddyrannu i lywodraeth leol yng Nghymru.

CYLLIDEB 2017/18 i 2019/20

MODELU'R SENARIO GWAETHAF	<u>2017/18</u>	<u>2018/19</u>	<u>2019/20</u>
	TC 2.8%	TC 3.5%	TC 3.5%
	£'000	£'000	£'000
Ychwanegu 'nôl defnydd un-tro o reserfau	2,591		
Gofynion Gwario Ychwanegol	8,714	7,400	8,000
(Cynnydd) / Gostyngiad Grant Refeniw Cyffredinol (+ addasiad)	-2,013	6,069	4,890
Codi'r Dreth Cyngor	-2,060	-2,302	-2,387
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Bwlch cyn cynlluniau arbedion	7,232	11,167	10,503
Arbedion Effeithlonrwydd Cyfredol	-3,291	-944	
Arbedion Effeithlonrwydd Ysgolion	-990	-263	
Toriadau penderfynwyd cyflawni yn y flwyddyn benodol	-1,869	-368	-65
Arbedion Effeithlonrwydd Ychwanegol 'ar trac' i'w cyflawni yn y flwyddyn	-1,082	-2,296	-267
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Y balans o'r bwlch cyllido	0	7,296	10,171
Bwlch y flwyddyn flaenorol			7,296
			<hr/>
Bwlch 2 flynedd			17,467
			<hr/> <hr/>

CYLLIDEB 2017/18 i 2019/20

MODELU'R SENARIO GORAU	<u>2017/18</u> TC 2.8% £'000	<u>2018/19</u> TC 3.5% £'000	<u>2019/20</u> TC 3.5% £'000
Ychwanegu 'nôl defnydd un-tro o reserfau	2,591		
Gofynion Gwario Ychwanegol	8,714	7,400	8,000
(Cynnydd) / Gostyngiad Grant Refeniw Cyffredinol (+ addasiad)	-2,013	6	-162
Codi'r Dreth Cyngor	-2,060	-2,302	-2,387
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Bwlch cyn cynlluniau arbedion	7,232	5,104	5,451
Arbedion Effeithlonrwydd Cyffredol	-3,291	-944	
Arbedion Effeithlonrwydd Ysgolion	-990	-263	
Toriadau penderfynwyd cyflawni yn y flwyddyn benodol	-1,869	-368	-65
Arbedion Effeithlonrwydd Ychwanegol 'ar trac' i'w cyflawni yn y flwyddyn	-1,082	-2,296	-267
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Y balans o'r bwlch cyllido	0	1,233	5,119
Bwlch y flwyddyn flaenorol			1,233
			<hr/>
Bwlch 2 flynedd			6,352
			<hr/> <hr/>

CYLLIDEB 2017/18 i 2019/20

MODELU'R SENARIO CANOLOG	<u>2017/18</u> TC 2.8% £'000	<u>2018/19</u> TC 3.5% £'000	<u>2019/20</u> TC 3.5% £'000
Ychwanegu 'nôl defnydd un-tro o reserfau	2,591		
Gofynion Gwario Ychwanegol	8,714	7,400	8,000
(Cynnydd) / Gostyngiad Grant Refeniw Cyffredinol (+ addasiad)	-2,013	2,529	2,567
Codi'r Dreth Cyngor	-2,060	-2,302	-2,387
Bwlch cyn cynlluniau arbedion	7,232	7,627	8,180
Arbedion Effeithlonrwydd Cyfredol	-3,291	-944	
Arbedion Effeithlonrwydd Ysgolion	-990	-263	
Toriadau penderfynwyd cyflawni yn y flwyddyn benodol	-1,869	-368	-65
Arbedion Effeithlonrwydd Ychwanegol 'ar trac' i'w cyflawni yn y flwyddyn	-1,082	-2,296	-267
Y balans o'r bwlch cyllido	0	3,756	7,848
Bwlch y flwyddyn flaenorol			3,756
Bwlch 2 flynedd			11,604

11. Mae'r senario 'gorau' ar y tudalennau blaenorol yn adlewyrchu sefyllfa pe bai Llywodraeth Cymru yn darparu chwyddiant i Iechyd a thrin popeth arall yn gyfartal. Mae'r achos 'canolog' yn ddiweddariad o'n tafluniadau blaenorol ni, tra mae'r ffigyrau 'gwaethaf' yn adlewyrchu rhagolygon mwy pesimistaidd a fu'n fwy cyffredin ar draws awdurdodau lleol eraill mewn blynyddoedd diweddar. Gallasai'r gwir setliadau fod tu allan i'r senarios amlinellir uchod, ond mae'n rhesymol i ragdybio bydd rhywle rhwng y senarios gorau a gwaethaf yn y 3 tabl.
12. Fel nodwyd yn yr adroddiad ar gyllideb 2017/18, bydd gweithredu'r cynlluniau sydd eisoes yn gytunedig yn ddigonol er mwyn i Gyngor Gwynedd fantoli'r gyllideb heb wneud unrhyw doriadau ychwanegol erbyn 2017/18. Fodd bynnag, mae amrediad dros £11m rhwng y sefyllfaoedd 'gorau / gwaethaf' rydym ni wedi dyfalu arnynt dros y ddwy flynedd ddilynol (2018/19 a 2019/20), ac mae'n bosib i'r canlyniad fod tu allan i'n 'senarios gorau / gwaethaf' ni hefyd. Os bydd y senario 'canolog' yn digwydd, byddai angen £3.8m o arbedion ychwanegol erbyn 2018/19 ac £7.8m pellach erbyn 2019/20 (cyfanswm o £11.6m).
13. Beth bynnag fydd ffigyrau grant y dyfodol, nid yw hynny am newid ein gallu i ddarganfod mwy o arbedion effeithlonrwydd. Felly, dylid cadw at ein strategaeth bresennol sy'n cynnwys uchafu arbedion o'r fath, a dygymod gydag unrhyw fwch ariannu ychwanegol (ddaw yn fwy amlwg yn ystod 2017/18) trwy weithredu toriadau erbyn 2018/19 a thu hwnt, pe bai wir angen gwneud ar yr adeg hynny.

Cynllun Ariannol Tymor Canolog am 3 blynedd

14. Yn ddelfrydol, byddai'r Cyngor awydd gweithredu strategaeth ariannol dros 4 neu 5 mlynedd. Yn anffodus, mae hynny'n gwbl anymarferol, gan fod Llywodraeth Cymru wedi darparu setliad am un flwyddyn yn unig, heb unrhyw ffigyrau mynegol am flynyddoedd dilynol. Ymhellach, yn sgil y bleidlais ar aelodaeth Prydain yn Undeb Ewrop, mae cryn ansicrwydd yn parhau ynglŷn â chyllideb Llywodraeth y DU (heb sôn am flaenoriaethau'r Cyngor ôl-etholiad).
15. Felly, mae'n synhwyrol i ddelio gyda chyllideb 2017/18 rŵan, a wedyn cyn llunio cynllun ymateb mwy manwl am y ddwy flynedd ddilynol (2018/19 a 2019/20) pryd byddwn wedi adnabod y bwch perthnasol gyda mwy o sicrwydd (yn ystod 2017/18).
16. Yn y cyfamser, argymhellir y dylid parhau i weithredu ar sail yr un amrediad o bosibiliadau a gytunwyd eisoes, sef:

Polisi Treth Cyngor	Ystyried cynnydd yn y Dreth Cyngor yn agos i gyfartaledd Cymru
Y Gyllideb Ysgolion	Parhau i weithredu'r targed £4.3m o'r gyllideb ysgolion (ond gohirio elfen 2017/18 i'r sector uwchradd)
Arbedion Effeithlonrwydd	Uchafu'r arbedion effeithlonrwydd y gellir eu gwireddu (er mwyn osgoi toriadau yn 2018/19)
Toriadau	Gweithredu toriadau ddim ond fel bydd rhaid, er mwyn diwallu'r balans fydd ar ôl o'r bwch ariannu

17. Mae'r strategaeth i sicrhau mwy o arbedion effeithlonrwydd eisoes ar droed, ac rwy'n argyhoeddedig gallwn ragori ar darged 2017/18 fel bydd swm mewn llaw erbyn 2018/19. Yn y cyfamser, diau y bydd aelodau am danlinellu'r neges i swyddogion uchafu'r arbedion effeithlonrwydd gellid adnabod a gwireddu yn ystod 2017/18.